

Aan de gemeenteraad

Portefeuillehouder	Team	Bijlage(n)	Datum	Onderwerp
Theo Faber	Fysieke Leefomgeving		16 november 2023	motie behoud / bescherming Vermaningspad 6 te Nes

Geachte leden van de raad,

In de raadsvergadering van 18 september 2023 is een motie aangenomen met betrekking tot behoud / bescherming van 'Het Freule Huuske' aan het Vermaningspad 6 te Nes. Met deze brief informeren we u over de uitvoering van de motie en de gedane toezeggingen.

Samenvatting motie en toezeggingen

De motie roept het college op om:

1. Te onderzoeken of het mogelijk is om het Freule huus aan te kopen of dat er een andere mogelijkheid is het pand te behouden / te beschermen, zodat behoud van dit kleine stukje cultuur historisch erfgoed gewaarborgd blijft.
2. Dit onderzoek binnen twee maanden terug te koppelen aan de raad.

Het college heeft toegezegd dat:

- Naast de bescherming die het pand geniet in de status van rijksmonument, er nader bekeken zal worden wat er eventueel beleidsmatig gedaan kan worden om de andere unieke elementen rondom en in het pand (kakebienen in de tuin, stinzenflora, interieur etc.) te kunnen beschermen;
- Er gekeken zal worden naar de verkeerssituatie op het (voet-)pad, hoe het autoverkeer tegengegaan kan worden en duidelijkheid te geven over de gegeven ontheffing en of er dan bij toekomstige bewoners daar een beroep op gedaan kan worden in het kader van het gelijkheidsbeginsel.

Onderzoeksvragen

Deze brief geeft antwoord op onderstaande onderzoeksvragen en sluit af met een conclusie.

- a) Welke elementen van de woning en tuin vallen op dit moment onder de bescherming van het rijksmonument?
- b) Voor welke van de elementen die (eventueel) niet onder de bescherming vallen van rijksmonument wordt aanbevolen deze alsnog te beschermen en wat zijn hierin de mogelijkheden?
- c) Is het mogelijk het rijksmonument aan te kopen en te laten verhuren door het gemeentelijk woningbedrijf?
- d) Is het Vermaningspad inderdaad een voetpad en welke uitzonderingen gelden er? Komt een nieuwe eigenaar in aanmerking voor een ontheffing om het pad te betreden met een auto?

De stichting De Ouwe Pôlle en stichting Staten en Stinzen hebben middels een brief het belang van bescherming van Het Freule Huuske aan u kenbaar hebben gemaakt en daarbij informatie en expertise beschikbaar hebben gesteld. We hebben contact met deze partijen gezocht.

Jelmeraweg 1
9162 EA
Ballum-Ameland
Tel. 0519-555555
Fax 0519-555599

Postadres:
Postbus 22
9160 AA
Hollum-Ameland

info@ameland.nl
www.ameland.nl

(a) Welke elementen van de woning en tuin vallen op dit moment onder de bescherming van het rijksmonument?

Op het pand rust sinds 1967 een status als rijksmonument. Het werd toen ingeschreven als 'Karakteristiek Amelanders huis onder zadeldak tussen topgevels'. Een dergelijke korte omschrijving is gangbaar voor de meeste monumentale woningen op Ameland. Op enig moment is de omschrijving van Vermaningspad 6 uitgebreid. De officiële beschrijving in het register luidt sindsdien: 'Karakteristiek Amelanders huis onder zadeldak tussen topgevels. Gedateerd 1684. Achterhuis. Twaalf walviskaken als erfafscheiding'. Middels de status als rijksmonument wordt het pand beschermd onder de Erfgoedwet. De omvang van deze bescherming wordt bepaald door de omschrijving van het monument. Alles wat in deze omschrijving genoemd wordt, valt onder de bescherming van het rijksmonument. Kijkende naar de omschrijving in het erfgoedregister vallen ook de walviskaken onder deze bescherming.

Voor de bescherming van het interieur van een rijksmonument is het niet bepalend of deze wel of niet expliciet staat beschreven in het monumentenregister. Onder de bescherming van een rijksmonument vallen namelijk alle interieurelementen die hecht verankerd zijn aan het monument. Hierbij moet gedacht worden aan deuren, bedsteden, schouwen en tegels. Roerende voorwerpen als losse meubels, schilderijen, vazen en beelden vallen buiten de bescherming van de Erfgoedwet. Onder artikel 2.1, lid 1 onder f van de Erfgoedwet wordt het verboden zonder een omgevingsvergunning een rijksmonument te slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen, herstellen, te gebruiken of laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

(b) Voor welke van de elementen die (eventueel) niet onder de bescherming vallen van rijksmonument wordt aanbevolen deze alsnog te beschermen en wat zijn hierin de mogelijkheden?

De volgende (mogelijke) waardevolle elementen vallen niet onder de bescherming van rijksmonument:

- De Stinzenplanten / -flora en diverse bomen
- De Natuurstenen elementen in de tuin

In de tuin van het Freule Huuske zijn plantensoorten te vinden die behoren tot de plantengroep die bekend staat als stinzenflora. De stichting Staten en Stinzen geeft aan dat het hier onder andere gaat om de zeldzame holwortel. Alhoewel deze soorten op de lijst van stinzenplanten staan, is het daarmee niet een gegeven dat het hier ook daadwerkelijk stinzenflora betreft. Om te kunnen bepalen of het daadwerkelijk stinzenflora betreft is aanvullend onderzoek nodig. Hieruit zal ook de aanbeveling moeten volgen of en in welke vorm bescherming gewenst is. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geeft op voorhand aan dat het niet gebruikelijk is elementen als stinzenplanten bij een woning op te nemen in de omschrijving, daarmee valt deze mogelijke vorm van bescherming af.

In de tuin van het Freule Huuske zijn daarnaast ook andere elementen te vinden die mogelijk het beschermen waard zijn. In de tuin staan onder andere een taxus, boerenjasmijn en een aantal essen die de karakteristieke uitstraling van de locatie aan het Vermaningspad versterken. Momenteel loopt er al een onderzoek binnen de gemeente om de lijst met aangewezen beschermde bomen bij particulieren te actualiseren. Het college zal bij deze actualisatieslag ook de tuin van het Freule Huuske onderzoeken. Uit dit onderzoek zal ook een aanbeveling moeten volgen of en in welke vorm bescherming gewenst is.

In de tuin liggen een aantal natuurstenen elementen (graniet) die afkomstig zijn uit het in 1909 gestrand schip 'Johan Willem Friso'. Het schip vervoerde natuursteen voor de bouw van het Vredespaleis in Den Haag, begin 20^e eeuw. Aanbevolen wordt deze elementen te beschermen. Het college zal de rijksdienst verzoeken de natuurstenenelementen op te nemen in de omschrijving van het rijksmonument in het erfgoedregister. Het college zal de rijksdienst tevens verzoeken tot een controle van de bevindingen bij een volgend bezoek aan Ameland en zal stichting De Ouwe Pôlle en stichting Staten en Stinzen uitnodigen hierbij aanwezig te zijn.

(c) Is het mogelijk het rijksmonument aan te kopen en te laten verhuren door het gemeentelijk woningbedrijf?

Ja, aankopen en verhuren via het gemeentelijk woningbedrijf (GWA) is mogelijk, echter er zijn vele bezwaren en het is zeer de vraag of dit de geëigende wijze is om het doel (behouden / beschermen) te bereiken.

Om panden te beschermen is het in Nederland gebruikelijk om de publiekrechtelijke weg te volgen en deze weg is in 1967 ook gekozen door het pand als Rijksmonument aan te wijzen. Het nu alsnog aankopen en onderbrengen van de woning in het GWA garandeert zeker niet dat het pand een huurder krijgt die gevoel heeft bij de woning en de tuin. Bij een particuliere eigenaar die de woning bewust heeft gekocht en bewoont is deze kans vele malen groter.

In de jaren '90 zijn inderdaad diverse monumentale woningen aangekocht door de gemeente en ondergebracht in het GWA. In die tijd was er vanuit particulieren veel minder belangstelling om monumentale woningen op te knappen, te onderhouden en te bewonen dan nu het geval is. De gemeente heeft deze woningen destijds aangekocht voor een fractie van het bedrag waarvoor Vermaningspad 6 nu te koop staat. Bij aankoop moet rekening worden gehouden met een onrendabele top tot mogelijk driekwart van de aankoop prijs welke ineens moet worden afgeboekt.

(d) Is het Vermaningspad inderdaad een voetpad en welke uitzonderingen gelden er? Komt een nieuwe eigenaar in aanmerking voor een ontheffing het pad te betreden met een auto?

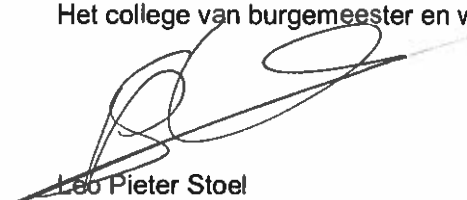
Het Vermaningspad is een voetpad. Het pad is voorzien van de bijbehorende bebording (code G7) en een betonpaal die inrijden met motorvoertuigen vanaf de zuidkant voorkomt. Op dit moment zijn er een drietal ontheffingshouders op het Vermaningspad waaronder huisnummer 6. Ontheffingen worden alleen verleend voor aanwonenden en zijn alleen bedoeld om met de auto de woning te kunnen bereiken via het voetpad. Tot nog toe is voor aanwonenden van het Vermaningspad nog nooit een ontheffing geweigerd. Voor een ontheffingsaanvraag van een eventuele nieuwe eigenaar/bewoner is op dit moment dan ook geen redelijke weigeringsgrond. Wel zou, op verzoek van een of meerdere ontheffingshouders, gekeken kunnen worden naar alternatieve parkeerplaatsen buiten het Vermaningspad. In dat geval zouden de ontheffingen overbodig zijn en niet meer verleend hoeven worden. In verband met de ontwikkeling van nieuw (eilandbreed) beleid rondom ontheffingen zal het college een eventuele ontheffing niet meer verlenen voor onbepaalde tijd maar voor bepaalde tijd.

Conclusie

De woning inclusief de nagelvaste interieurelementen en de kakebienen worden door de Erfgoedwet beschermd tegen sloop, wijziging of ongewenst gebruik. Voor het bepalen van de waarde en mogelijke bescherming van de stinzenbeplanting en de bomen in de tuin zal het college aanvullend onderzoek uitvoeren. Het college zal de rijksdienst verzoeken de natuursteenelementen op te nemen in de omschrijving van het rijksmonument in het erfgoedregister. Het college zal de rijksdienst tevens verzoeken tot een controle van de bevindingen bij een volgend bezoek aan Ameland en zal stichting De Ouwe Pôlle en stichting Staten en Stinzen uitnodigen hierbij aanwezig te zijn. In 1967 is de woning aangewezen als rijksmonument met het doel deze te beschermen en te behouden, het pand aankopen met hetzelfde doel wordt om meerdere redenen afgeraden. Het Vermaningspad is een voetpad. Toekomstige aanwonenden komen in aanmerking voor een ontheffing om met de auto hun woning te bereiken via het voetpad, deze ontheffingen worden verleend voor bepaalde tijd.

We gaan er vanuit u hiermee, voor dit moment, voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders

Leo Pieter Stoel
burgemeester

Iwan Valk
secretaris-directeur

